

APIE EUROPOS
SĄJUNGOS
POLITIKĄ

Klimato politika

Mūsų pasaulis,
mūsų klimatas

Kuriant mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką skatinamas ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas

APIE EUROPOS SAJUNGOS POLITIKĄ

Šioje leidinių serijoje paaiškinama, ką ES veikia įvairiose politikos srityse, kodėl ji imasi veiksmų ir kokių rezultatų yra pasiekusi.

Leidinius galima rasti internete:

http://europa.eu/pol/index_lt.htm
<http://europa.eu/!ub99wG>

Kaip funkcionuoja Europos Sąjunga
12 Europos pamokų
Europos ekonomikos augimo strategija „Europa 2020“
ES steigėjai

Aplinka
Bankininkystė ir finansai
Biudžetas
Ekonominė ir pinigų sąjunga bei euras
Energetika
Humanitarinė pagalba ir civilinė sauga
Įmonės
Jūrų reikalai ir žuvininkystė
Klimato politika ✕
Konkurencija
Kova su sukčiavimu
Kultūra ir audiovizualinė politika
Maisto sauga
Migracija ir prieglobstis
Mokesčiai
Moksliniai tyrimai ir inovacijos
Muitai
Plėtra
Prekyba
Regioninė politika
Sienos ir saugumas
Skaitmeninė darbotvarkė
Švietimas, mokymas, jaunimas ir sportas
Tarptautinis bendradarbiavimas ir vystymasis
Teisingumas, pagrindinės teisės ir lygybė
Transportas
Užimtumas ir socialiniai reikalai
Užsienio ir saugumo politika
Vartotojai
Vidaus rinka
Visuomenės sveikata
Žemės ūkis

TURINYS

Kodėl mums reikia Europos klimato politikos?	3
Kaip ES siekia savo tikslų?	7
Kas daroma Europos klimato politikos srityje?	11
Perspektyvos	15
Daugiau informacijos	16

Apie Europos Sąjungos politiką. Klimato politika

Europos Komisija
Komunikacijos generalinis direktoratas
Piliečių informavimas
1049 Briuselis
BELGIJA

Rankraštis atnaujintas 2014 m. lapkričio mėn.

Viršelio ir p. 2 nuotrauka:
© iStockphoto/Leonid Spektor

16 p. — 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-41351-3
doi:10.2775/85728

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2014

© Europos Sąjunga, 2014
Leidžiama atgaminti. Naudoti arba atgaminti atskiras nuotraukas galima gavus tiesioginį autorių teisių turėtojų sutikimą.

Kodėl mums reikia Europos klimato politikos?

Žemės klimatas kinta. Vidutinė temperatūra pasaulyje kyla, nes dėl žmonių veiklos į aplinką išmetama daugiau šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Šios dujos neleidžia saulės energijai pasiekti žemės, tačiau po to neleidžia šilumai išsisklaidyti.

Aukštesnės temperatūros padariniai įgauna neregėtą mastą visame pasaulyje. Dėl jos tirpsta ledynai ir kyla jūrų lygis, potvyniai ir sausras siaubia regionus, kuriuose anksčiau tokių ekstremalių reiškinių nebūdavo. Šios neįprastos oro sąlygos vis labiau veikia mūsų ekonomiką, aplinką, sveikatą ir kasdienį gyvenimą.

Šiltnamio efektą sukeliančios dujos

Šiltnamio efektą sukeliančios dujos taip vadinamos dėl to, kad jos sulaiko saulės šilumą atmosferoje taip pat, kaip stiklas ją sulaiko šilnamyje. Pagrindinių šiltnamio efektą sukeliančių dujų – anglies dioksido (CO_2) – koncentracija atmosferoje šiuo metu didesnė, negu yra kada nors buvusi per mažiausiai 800 000 metų.

Kioto protokolu vadinami pasauline sutartimi išsivysčiusioms šalims nustatyti apribojimai, kiek jos gali išmesti šių septynių šiltnamio efektą sukeliančių dujų:

- anglies dioksido (CO_2), kuris išsiskiria deginant iškastinį kūrą, medieną arba kokias kitas medžiagas, kurių sudėtyje yra anglies. Tačiau medžiai ir kiti augalai jį absorbuoja;
- metano (CH_4), kuris išsiskiria iš daugybės natūralių šaltinių ir dėl žmonių veiklos, įskaitant iškastinio kuro gavybą, gyvulininkystę, ryžių auginimą ir atliekų tvarkymą;
- azoto suboksido (N_2O), kurio į aplinką patenka dėl trąšų, iškastinio kuro degimo ir pramoninių cheminių medžiagų gamybos naudojant azotą;
- keturių rūšių fluorintų dujų, specialiai sukurtų naudoti pramonėje: hidrofluorangliavandenilių (HFC), perfluorangliavandenilių (PFC), sieros heksafluorido (SF_6) ir azoto trifluorido.

Dėl visuotinio klimato atšilimo tirpsta ledynai, kyla jūrų lygis ir mažėja ledo lytis.

Šiuo metu vyksta tarptautinės derybos dėl naujo visuotinio susitarimo. Šis susitarimas turėtų būti priimtas 2015 m. Europos Sąjunga nori naujo plačių užmojų, išsamaus ir visiems teisiškai privalomo protokolo.

Kai kurie klimato kaitos padariniai

- *Jūrų lygio kilimas pavojingas žemose salose įsikūrusioms valstybėms ir pakrančių bendruomenėms.*
- *Dėl ekstremalių meteorologinių reiškinių sutrinka maisto gamyba, visų pirma skurdžiausiose besivystančiose šalyse.*
- *Dėl karščio bangų Europoje per pastarąjį dešimtmetį pirma laiko mirė dešimtys tūkstančių žmonių.*
- *Dėl vandens ir maisto stygiaus gali kilti regioniniai konfliktai, badas, plūstelėti pabėgėlių srautai.*
- *Padidės kai kurių augalų ir gyvūnų rūšių išnykimo rizika.*
- *Manoma, kad neprisitaikius prie klimato kaitos, 2020 m. Europos Sąjungai tai kainuotų ne mažiau kaip 100 mlrd. EUR per metus.*

Per televiziją dažnai matome vaizdus iš įvairiausių pasaulio kampelių, nusiaubtų gaivalinių nelaimių, kurių priežastis – klimato kaita. Ne toks akivaizdus klimato kaitos padarinys – didesnis sveikatos priežiūros sistemų paslaugų poreikis ir spaudimas pagrindinei infrastruktūrai bei didėjanti politinė įtampa ir nesaugumas dėl ribotų gamtos išteklių, pavyzdžiui, vandens. Visuotinio klimato atšilimo padariniai – ne tik sniegynų tirpimas ir grėsmė baltosioms meškoms. Jo padarinius jaučiame dabar, juos jaus ir ateities kartos.

Mokslo svarba

Klimato kaitos klausimas kelia karštas diskusijas. Yra žmonių, kurie neigia, kad klimatas kinta, ir mano, kad nėra būtinybės keisti politiką ir elgseną, kad būtų išmetama mažiau šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Tokios nuomonės besilaikantys žmonės nekreipia dėmesio į didžiosios daugumos klimatą tyrinėjančių viso pasaulio mokslininkų išvadą: 97 proc. jų sutinka, kad klimato kaita vyksta ir kad ji vyksta dėl žmonių veiklos, kurią vykdant išmetama šiltnamio efektą sukeliančių dujų, pavyzdžiui, iškastinio kuro (anglies, naftos ir dujų) deginimo, ir dėl miškų naikinimo. Ši išvada patvirtina tarptautiniu mastu pripažintuose moksliniuose vertinimuose, atliktuose Tarpvyriausybės klimato kaitos komisijos (IPCC), kuriai priklauso žymiausi pasaulio atmosferos mokslų ekspertai.

Tarpvyriausybė klimato kaitos komisija

Jungtinių Tautų aplinkos programos ir Pasaulinės meteorologijos organizacijos 1988 m. įsteigta Tarpvyriausybė klimato kaitos komisija yra pagrindinė tarptautinė įstaiga, atliekanti mokslinį klimato kaitos ir galimo jos poveikio aplinkai bei socialinių ir ekonominių padarinių vertinimą. Ji savo vertinimus grindžia dešimtėmis tūkstančių viso pasaulio mokslininkų atliktų ir tos pačios srities specialistų patikrintų tyrimų.

Nuo 1880 m. vidutinė žemės paviršiaus temperatūra visame pasaulyje padidėjo beveik 0,8 °C, o Europoje ji pakilo dar labiau – apie 1,4 °C. Mokslškai įrodyta, kad jei pasaulio vidutinė temperatūra 2 °C viršys ikipramoninio laikotarpio temperatūrą (arba apie 1,2 °C viršys dabartinį lygį), vis labiau tikėtina, kad pasaulio aplinkoje įvyks negrįžtamų ir galbūt pražūtingų pokyčių.

Trylika iš keturiolikos įregistruotų šilčiausių metų buvo šiame amžiuje. Naujausi tyrimai rodo, kad to, ką pasaulio šalių vyriausybės daro dabar, nepakanka norint išvengti klimato atšilimo daugiau kaip 3 °C iki šio amžiaus pabaigos. Negalima atmesti tikimybės, kad jis atšils 4, o gal net ir 6 laipsniais.

© iStockphoto/BZ1

Naudojant atsinaujinančiųjų išteklių energiją tausojama aplinka ir gaunama ekonominės naudos.

ES jau seniai pasisakė už tai, kad visuotinį klimato atšilimą būtina pažaboti, kad jis neviršytų 2 °C. Šią būtinybę dabar pripažįsta ir tarptautinė bendruomenė. ES grindžia savo politiką patikimais moksliniais argumentais. Ji tikisi vadovauti pasaulinei kovai su klimato kaita rodydama pavyzdį – nustačiusi tikslus, kuriuos privalo pasiekti valstybės narės, ir ėmusi šios srities iniciatyvų, pavyzdžiui, įdiegusi šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ETS).

1990–2012 m. ES sumažino savo išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį 19 %, o ekonomika išsaugo 45 %. Todėl išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų taršos intensyvumas (išmetamo teršalų kiekio santykis su BVP vienetu) ES tuo laikotarpiu sumažėjo beveik perpus. Visose valstybėse narėse ekonomikos augimas atsietas nuo išmetamų teršalų kiekio didėjimo.

Ankstyvais veiksmais skatinamas ekonomikos augimas

Neleisti, kad pasaulio temperatūra pakiltų daugiau kaip 2 °C yra techniškai įmanoma ir ekonomiškai įgyvendinama. Kuo priemonės įdiegiamos anksčiau, tuo jos bus veiksmingesnės ir pigesnės.

Todėl nepaisydama ekonomikos krizės ir dėl jos pasunkėjusios finansinės valstybių padėties, ES toliau vykdo klimato politiką. Klimato ir energetikos srityse įgyvendinta struktūrinė politika labai prisidėjo prie ES išmetamųjų teršalų kiekio mažėjimo nuo 2005 m. Mažiau negu pusė išmetamųjų teršalų kiekio mažėjimo 2008–2012 m. siejama su ekonomikos krize.

Anksti ėmus plėtoti mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką taip pat kuriamos darbo vietos ir auga ekonomika, nes skatinama diegti švarių technologijų srities inovacijas, pavyzdžiui, naudoti atsinaujinančiąją energiją ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Ši vadinamoji ekologiška ekonomika yra ne tik viena iš perspektyviausių sričių darbo vietų kūrimo požiūriu, bet ir sektorius, dėl kurio didėja Europos energijos tiekimo saugumas ir mažėja importo išlaidos, nes mažėja priklausomybė nuo importuojamos naftos ir dujų.

Darbo vietų kūrimo skatinimas

Net ekonomikos krizės laikotarpiu aplinkai palankių prekių ir paslaugų sektoriuje sukurta nemažai darbo vietų, dažnai vadinamų žaliosiomis darbo vietomis. 2002–2011 m. darbo vietų ES padaugėjo nuo 3 mln. iki 4,2 mln. ir 20 % ekonomikos nuosmukio metais. 2014 m. liepos mėn. Europos Komisija parengė planą, kaip toliau kuo labiau padidinti darbo vadinamuosiuose žaliuosiuose sektoriuose galimybių.

Kovoti su klimato kaita reikia tarptautiniu mastu

Kadangi klimato kaitos valstybių sienos nesustabdo, kovoti su ja reikia tarptautiniu mastu. Rengiant Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją, pasirašytą 1992 m., ir 1997 m. Kioto protokolą, kuriuo ribojamas išsivysčiusių šalių išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, ES vaidmuo buvo itin svarbus.

Tačiau šiuo metu daugiau kaip pusė pasaulio teršalų išmetama besivystančiose šalyse. Todėl tarptautinė bendruomenė rengia naują JT susitarimą dėl klimato, pagal kurį priemonių turės imtis visos šalys. Numatoma, kad šis susitarimas bus priimtas 2015 m. ir įsigalios 2020 m.

Kovojant su klimato kaita Europos Komisija atlieka tokį vaidmenį:

- kuria ir įgyvendina ES klimato politiką ir strategijas;
- kartu su ES Tarybai pirmininkaujančia valstybe nare atstovauja ES tarptautinėse derybose klimato klausimais;
- diegia ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ETS);
- stebi, kaip ES šalys siekia taršos mažinimo tikslų sektoriuose, kuriems netaikoma apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema;
- skatina perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, kurios pagrindas – švarios technologijos;
- įgyvendina ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategiją ir remia valstybių narių veiklą šioje srityje;
- valdo ES biudžetą, kurio 20 proc. skiriama klimato politikai remti.

Kaip ES siekia savo tikslų?

ES nuolat skatina kovoti su klimato kaita ir kurti mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką. Pirmųjų veiksnių imtasi 1990 m., kai ES įsipareigojo iki 2000 m. stabilizuoti išmetamo anglies dioksido (CO₂) kiekį, kad jis neviršytų tuo metu buvusio lygio. Šis tikslas pasiektas. Nuo tada ES ėmėsi daug politinių priemonių, kuriomis siekiama mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Daugelis tų priemonių nustatytos 2000 m. Europos klimato kaitos programoje. Be to, valstybės narės ėmėsi nacionalinių priemonių.

ES vadovai užsimojo iki 2020 m. pasiekti aukštesnius, negu nustatyti kada nors anksčiau, klimato ir energetikos tikslus. Be to, ES yra pirmasis pasaulio regionas, kuriame siekiant užtikrinti, kad šie tikslai būtų pasiekti, priimti privalomi teisės aktai.

2014 m. spalio mėn. ES vadovai priėmė 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją įsipareigojo ryžtingiau siekti, kad Europos Sąjungos ekonomikos ir energetikos sistema taptų konkurencingesnė, saugesnė ir tvaresnė.

ES nustatė ir ilgesnio laikotarpio – iki 2050 m. – plačių užmojų taršos mažinimo tikslus.

© iStockphoto/Teun van den Dries

Alternatyvomis iškastiniam kurui galima padėti ES pasiekti savo klimato tikslus.

Strategija „Europa 2020“

Kova su klimato kaita – viena iš penkių pagrindinių pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo plataus masto strategijos „Europa 2020“ temų. Joje nustatytais konkrečiais tikslais siekiama užtikrinti, kad 2020 m. ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų būtų išmetama 20 proc. mažiau, 20 proc. energijos būtų gaunama iš atsinaujinančių išteklių ir 20 proc. padidėtų energijos vartojimo efektyvumas.

Pirmųjų dviejų iš šių tikslų siekiama privalomų klimato kaitos ir energetikos teisės aktų rinkiniu, įsigaliojusiu 2009 m. birželio mėn.

Šiuose teisės aktuose nustatyti privalomi nacionaliniai atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslai, kuriais atsižvelgiama į skirtingą valstybių narių pradinę padėtį ir galimybes padidinti energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybą, ir teršalų, išmetamų sektoriuose, kuriems netaikoma ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, tikslai.

Nacionaliniai atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslai, kuriuos reikia pasiekti iki 2020 m., labai skiriasi. Pavyzdžiui, Maltai, kurios atsinaujinančiosios energijos sektorius visiškai naujas, nustatytas 10 proc. tikslas, o Švedijai, kurios energetikos sektorius labai pažangus ir grindžiamas bioenergija ir vandens energija, nustatytas 49 proc. tikslas. Pasiekus šiuos nacionalinius tikslus bus pasiektas ir bendras ES 20 proc. tikslas, taigi vidutinė sunaudojamos atsinaujinančiosios energijos dalis, kuri 2010 m. sudarė 12,5 proc. visos energijos, gerokai padidės.

2012 m. priimti teisės aktai, kuriuose nustatyti neprivalomi nacionaliniai energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslai.

Išvengti ir prisitaikyti

Klimato kaitos švelninimas – tai išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimas arba apribojimas.

Prisitaikymas – tai veiksmai siekiant padidinti visuomenės atsparumą klimato kaitai ir sumažinti neigiamus jo padarinius.

2030 m. strategija

2020–2030 m. integruotos klimato ir energetikos politikos strategija reikalinga siekiant užtikrinti aiškesnes taisykles investuotojams ir valstybių narių veiklos koordinavimą.

2014 m. spalio mėn. ES vadovų priimta strategija bus skatinama nenutrūkstama pažanga siekiant sukurti mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką ir patvirtinti ES užmojus tarptautinėse klimato srities derybose. Ja siekiama sukurti tokią energetikos sistemą, kuria būtų vartotojams užtikrinama energija už prieinamą kainą, o ES energijos tiekėjams – didesnis saugumas, dėl kurios sumažėtų mūsų priklausomybė nuo energijos importo bei išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis ir atsivertų naujų galimybių skatinti žaliosios ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą.

Vienas iš svarbiausių strategijos elementų – privalomas tikslas iki 2030 m. sumažinti ES išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį bent 40 %, palyginti su 1990 m. lygiu. Patvirtinta, kad pagrindinė priemonė šiam tikslui pasiekti yra gerai veikianti reformuota ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema.

Pereinant prie konkurencingos, saugios ir tvarios energetikos sistemos itin svarbi atsinaujinančiųjų išteklių energija. ES vadovai susitarė dėl tikslo iki 2030 m. atsinaujinančiosios energijos dalį padidinti iki bent 27 % ES suvartojamos energijos.

Kitas labai svarbus 2030 m. strategijos elementas yra energijos vartojimo efektyvumas. ES vadovai pritarė orientaciniam tikslui iki 2030 m. sutaupyti 27 % energijos. Tikslu turi būti siekiama ekonomiškai ir turi būti visapusiškai atsižvelgiama į ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos veiksmingumą siekiant bendrų kovos su klimato kaita tikslų. 2020 m. šis tikslas bus peržiūrėtas ir galbūt nustatytas 30 % tikslas.

2050 m. tikslai

Siekdama, kad visuotinis atšilimas neviršytų 2 °C, ES įsipareigojo siekti ilgalaikio tikslo, kad išsivysčiusios šalys drauge imtųsi panašių veiksmų ir iki 2050 m. sumažintų savo išmetamųjų teršalų kiekį 80–95 proc., palyginti su 1990 m. lygiu. Kad išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis būtų taip smarkiai sumažintas, ES ekonomika turės tapti mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomika.

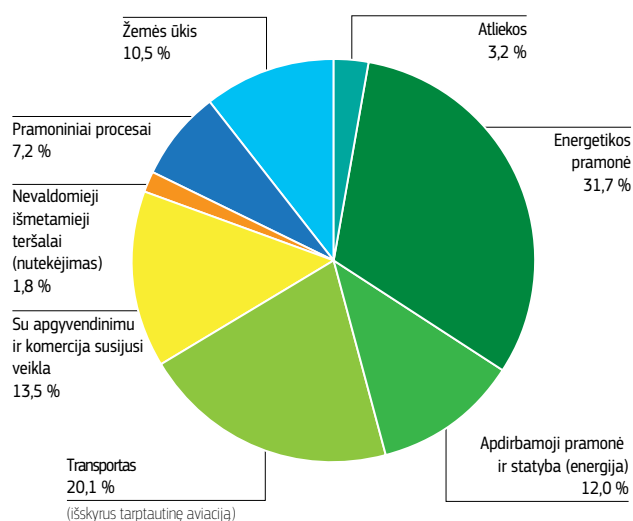
2011 m. Komisija paskelbė planą, kaip ES ekonomika galėtų ekonomiškai efektyviausiu būdu iki 2050 m. tapti konkurencinga mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomika. Jame nustatyti ir pažangos vertinimo etapai. Plane nurodyta, kaip šio tikslo gali būti siekiama įvairiuose sektoriuose – nuo elektros gamybos iki žemės ūkio. Energijos gamybos sektorius iki amžiaus vidurio turės taip persitvarkyti, kad anglies dioksido jame būtų beveik visiškai neišmetama. 2050 m. ES galėtų naudoti maždaug 30 proc. mažiau energijos dėl didesnio energijos vartojimo efektyvumo. Naudojant daugiau vietoje gaminamos energijos sumažėtų priklausomybė nuo importo. Be to, sukūrus mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką sumažėtų oro tarša ir su ja susijusios sveikatos priežiūros išlaidos.

Prisitaikymas

Klimato kaitos poveikis jau jaučiamas. Net jei išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis būtų labai sumažintas, dėl praeityje išmestų teršalų poveikio Žemės atšilimas tęstųsi dešimtmečius, o padariniai būtų jaučiami ištiesus šimtmečius. Štai kodėl prisitaikymas prie klimato kaitos ir jos švelninimas vienas kitą papildoma.

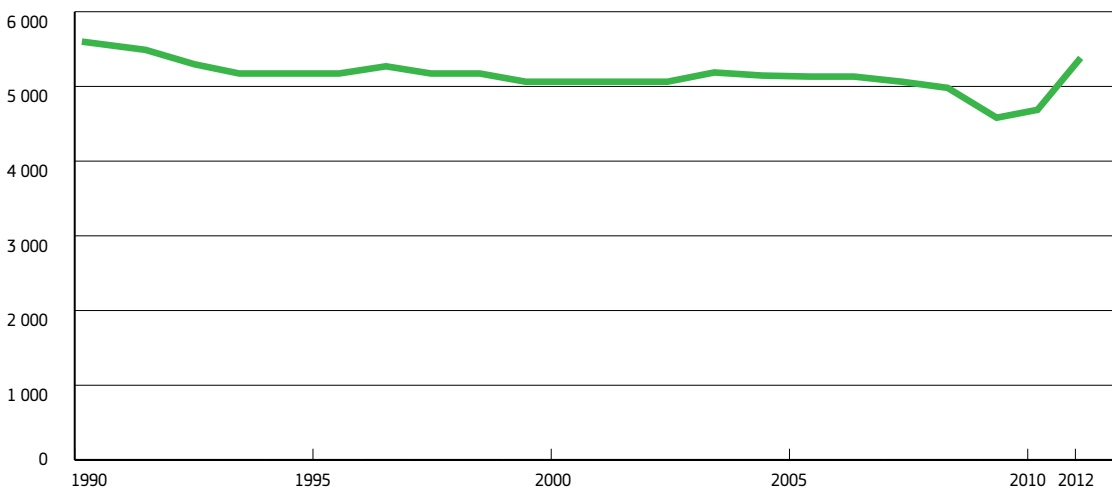
Europos Komisija parengė ES prisitaikymo strategiją, kuria siekiama didinti Europos atsparumą klimato kaitos padariniams. Prisitaikyti reiškia numatyti neigiamą klimato kaitos poveikį ir imtis tinkamų veiksmų, kad būtų išvengta galimos žalos arba ji sumažinta, arba pasinaudota galimybėmis, kurių gali atsirasti. Įrodyta, kad pakankamai anksti ėmusi gerai suplanuotos

IŠ KUR ATSIKANDA ŠILTNAMIO EFEKTĄ SUKELIANČIOS DUJOS?

Visos 28 ES šalys išmetamos šiltnamio efektą sukeliančios dujos pagal sektorius (2012 m.)

ES MAŽINA IŠMETAMŲ TERŠALŲ KIEKĮ

Visas išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis 28 ES šalyse, išskyrus LULUCF (mln. tonų).

prisitaikymo veiklos vėliau sutaupoma lėšų ir išsaugomos žmonių gyvybės.

Kadangi klimato kaitos poveikis ir pasireiškimo būdai įvairiuose Europos regionuose skirtingi, daugumos prisitaikymo prie klimato kaitos iniciatyvų bus imamas regioniniu arba vietos lygmeniu. ES strategija siekiama šią veiklą papildyti keletu elementų, skirtų remti valstybių narių prisitaikymą prie klimato kaitos: teikti gaires ir finansavimą, skatinti žinių plėtojimą bei dalijimąsi informacija ir užtikrinti, kad į prisitaikymo aplinkybes būtų atsižvelgta visose atitinkamose ES politikos srityse.

2012 m. pradėjusiame veikti Europos prisitaikymo prie klimato kaitos portale (<http://climate-adapt.eea.europa.eu>) teikiama parama prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmų Europoje srityje. 2014 m. pagal Merų paktą parengta Europos Komisijos iniciatyva „Merai prisitaiko“, kuria siekiama įtraukti miestus į prisitaikymo prie klimato kaitos veiklą. Pagal iniciatyvą numatyta parama prisitaikymui prie klimato kaitos, tinklų kūrimui ir visuomenės informavimui vietos lygmeniu, kuriuo klimato kaitos poveikis bus juntamas labiausiai.

Europos išmetamųjų teršalų kiekis

ES išmetama apie 10 proc. visų pasaulio šiltnamio efektą sukeliančių dujų. Beveik 80 proc. Europos šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetama gaminant ir naudojant energiją, taip pat transporto srityje.

Tarptautiniai veiksmai

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų visame pasaulyje kasmet išmetama vis daugiau. Šią pasaulinę problemą reikia spręsti pasauliniu mastu. Tarptautinėse derybose klimato kaitos klausimais Europos Sąjunga yra vieninga. Jos vardu derasi Europos Komisija ir šalys, kuri tuo metu eilės tvarka šešis mėnesius pirmininkauja ES Tarybai.

Jungtinių Tautų bendroji klimato kaitos konvencija (JTBKKK), dėl kurios susitarta 1992 m., buvo pirmasis svarbus tarptautinis susitarimas, kuriuo siekta spręsti klimato kaitos problemas. Šiuo susitarimu, kurį ratifikavo 196 šalys, įskaitant visas to meto ES valstybes nares ir ES kaip atskirą subjektą, nustatyta sistema, kaip šalys galėtų išvien dirbti, kad būtų išvengta pavojingo žmogaus veiklos poveikio pasaulio klimato sistemai.

1997 m. ši konvencija buvo papildyta Kioto protokolu – tarptautine sutartimi, kuria pramoninės šalys įpareigojamos mažinti išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Protokolas įsigaliojo 2005 m. ir yra pirmasis žingsnis siekiant pakeisti visuotinę tendenciją išmesti į atmosferą vis daugiau teršalų.

Naujas tarptautinis postūmis

Nepaisant didelių lūkesčių, 2007 m. pradėtomis derybomis nepavyko pasiekti, kad 2009 m. Kopenhagoje būtų sudarytas naujas visapusiškas JT susitarimas klimato srityje. Tačiau apie 100 šalių, įskaitant ES valstybes nares, pasižadėjo iki 2020 m. sumažinti arba apriboti savo išmetamųjų teršalų kiekį. ES ir

pažeidžiamiausių besivystančių šalių iniciatyva per 2011 m. JT klimato konferenciją nuspręsta pradėti naują derybų rundą. Šį kartą siekiama susitarti dėl visuotinio susitarimo dėl klimato, pagal kurį veismų turėtų imtis visos šalys – tiek išsivysčiusios, tiek besivystančios. Naujasis susitarimas turi būti priimtas 2015 m. Paryžiuje ir įsigaliooti 2020 m.

Rengiantis susitikimui Paryžiuje aiškėja, kad kai kuriose srityse keleto išsivysčiusių ir besivystančių šalių nuomonės sutampa, sutariama dėl poreikio persvarstyti bendrų, bet diferencijuotų įsipareigojimų ir atitinkamų pajėgumų principo taikymą. Šalys nebegali būti skirstomos į įpareigtas mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir neįpareigtas to daryti pagal tokius pajamų lygius, kokie buvo 1992 m., kai vyko Rio de Žaneiro konferencija, skirta Žemės problemoms spręsti.

2015 m. pirmąjį ketvirtį visos šalys, kurios turi galimybę tai padaryti, turėtų pranešti, kiek ketina ir yra pasirengusios įsipareigoti sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį atsižvelgdamos į naująjį klimato srities susitarimą. Taip bus galima skaidriai įvertinti individualių ir kolektyvinių veismų tinkamumą atsižvelgiant į tikslą, kad visuotinis atšilimas nesiektų 2 °C.

Europos Vadovų Taryba sutarė siekti, kad ES išmetamų teršalų būtų sumažinta 40 %, ir taip patvirtino ES, kaip lyderės, pozicijas pasaulinėje kovoje su klimato kaita. Taip visos kitos stipriausios ekonomikos šalys taip pat kviečiamos parodyti, kad jaučiasi atsakingos, ir paskelbti savo tikslus gerokai prieš susitikimą Paryžiuje.

Tuo pat metu, kai rengiamas naujas visuotinis susitarimas, tarptautinė bendruomenė svarsto, kaip pasiekti, kad būtų imtasi platesnio užmojo kovos su klimato kova veismų iki 2020 m. Taip pripažįstama, kad įvykdžius iki šiol prisiimtus įsipareigojimus pasaulyje išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis nesumažės tiek, kad atšilimas nesiektų 2 °C. Mokslinių tyrimų duomenimis, tam, kad nebūtų peržengta ši riba, bendras išmetamų teršalų kiekis vėliausiai iki 2020 m. turėtų nustoti didėti, iki 2050 m. sumažėti bent perpus, palyginti su 1990 m. lygiu, o po to toliau mažėti.

Šiose diskusijose dalyvauja aukščiausiojo lygmens politiniai vadovai. 2014 m. rugsėjo mėn. JT generalinio sekretoriaus Ban Ki Muno surengtame Valstybių vadovų aukščiausiojo lygio susitikime klimato kaitos klausimais apie 120 pasaulio valstybių vadovų pareiškė norą įsipareigoti dėti pasaulio mastu skubiai reikalingas pastangas. Gausiai dalyvavo įmonės ir platesnė pilietinė bendruomenė, o eisenoje „Žmonių klimatas“ Niujorko gatvėse dalyvavo apie 500 000 žmonių.

ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema yra svarbi priemonė siekiant ekonomiškai efektyviai sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

Kas daroma Europos klimato politikos srityje?

ES yra priėmusi nemažai politinių priemonių, kuriomis siekiama mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, propaguoti švarią energiją ir energijos vartojimo efektyvumą bei skatinti Europą kurti mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką. Svarbiausia iš šių priemonių yra šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ETS), kurią įdiegus sukurta didžiausia pasaulyje anglies dioksido rinka. ES pirmoji ėmėsi prekybos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartiniais taršos leidimais, o dabar jos pavyzdžiu sekama ir kitur. Pagal šią sistemą nustatyta išmetamo anglies dioksido kaina ir taip atkreiptas įmonių dėmesys į klimato kaitos padarinius.

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema

2005 m. įdiegta ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema yra kertinis ES klimato strategijos akmuo. Ji taikoma apie 45 proc. teršalų, išmetamų iš daugiau kaip 12 000 Europos Sąjungos, Islandijos, Lichtenšteino ir Norvegijos elektros energijos gamybos pramonės ir kitų sektorių, kuriuose naudojama daug energijos, įrenginių.

Pagrindinis sistemos principas paprastas. Nustatyta riba, kiek šiltnamio efektą sukeliančių dujų gali išmesti visi įrenginiai, kuriems taikoma sistema, pavyzdžiui, elektrinės. Neviršijant šios ribos įrenginiams suteikiami leidimai kasmet išmesti tam tikrą kiekį tonų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir jie gali tokius leidimus pirkti. Tie, kas šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmeta mažiau, perteklinius leidimus gali parduoti. Tie, kurie spėja, kad tokių dujų išmes daugiau negu nurodyta jų leidimuose, gali arba investuoti į priemones ar technologijas, kuriomis jų teršalų kiekis būtų sumažintas, arba rinkoje nusipirkti trūkstamų papildomų leidimų. Ši galimybė prekiauti neviršijant bendros šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ribos suteikia lankstumo. Taip užtikrinama, kad teršalų sumažinama ten, kur tai padaryti ekonomiškiausia, ir investuojama į sritis, kuriose galima labiausiai sumažinti išmetamų teršalų kiekį mažiausiomis sąnaudomis.

Iš pradžių dauguma šių leidimų įrenginiams buvo suteikiami nemokamai, tačiau nuo 2013 m. pradžios kai kurios bendrovės turi visus savo leidimus pirkti

aukcione, o kitos turi pirkti dalį leidimų ir ši dalis kasmet didėja. Bendra visiems įrenginiams nustatyta leidžiamų išmesti teršalų riba palaipsniui mažinama. 2020 m. šiltnamio dujų bus išmetama 21 proc. mažiau negu 2005 m.

Į Europos Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą panašios didžiausio leidžiamo išmetamųjų teršalų kiekio nustatymo ir leidimų prekybos sistemos pradedamos diegti ir kitose pasaulio vietose. Tokios sistemos jau veikia arba jas ketinama įdiegti Naujojoje Zelandijoje, Kinijoje, Japonijoje, Korėjoje, Šveicarijoje ir kai kuriose Jungtinių Amerikos Valstijų bei Kanados dalyse.

ES norėtų, kad tarptautinės anglies dioksido rinkos plėtotųsi sukūrus suderinamų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemų tinklą.

Lėktuvų išmetami teršalai

Aviacijos išmetamų teršalų kiekis sparčiai auga. Iki 2020 m. bendras viso pasaulio orlaivių išmetamas teršalų kiekis turėtų padidėti 70 %, palyginti su 2005 m., o iki 2050 m. jis galėtų padidėti dar 300–700 %.

Nuo 2012 m. apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema taikoma visoms oro transporto bendrovėms, vykdančioms skrydžius tarp ES oro uostų. Siekdama suteikti JT Civilinės aviacijos agentūrai daugiau laiko bendrai aviacijos išmetamų teršalų klausimo sprendimo sistemai parengti, ES kol kas netaiko ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos tarptautiniams skrydžiams į ES nepriklausančių šalių oro uostus ir iš jų.

Transporto išmetamų teršalų kiekis didėja

Dėl asmens, skrendančio iš Londono į Niujorką ir atgal, išmetama maždaug tiek pat teršalų, kiek vidutiniškai išmeta Europos gyventojas šildydamas savo namus visus metus.

Novatoriškų technologijų rėmimas

ES parengė vieną plačiausių pasaulyje programų, kaip remti novatoriškų mažo anglies dioksido

kiekio technologijų plėtojimą. Programa „NER 300“ finansuojama iš pajamų, gautų pardavus 300 mln. ES apyvartinių taršos leidimų. Pagal ją remiamos novatoriškos energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių technologijos, taip pat technologijos, skirtos rinkti ir saugoti elektrinių išmetamą anglies dioksida.

Paskelbus du kvietimus teikti pasiūlymus 2012 m. ir 2014 m., pagal programą „NER 300“ bus finansuojami 38 inovaciniai atsinaujinančiosios energijos ir anglies dioksido surinkimo ir saugojimo (angl. CCS) projektai, kurie bus įgyvendinami 20 ES valstybių narių.

Iš viso programai „NER 300“ bus skirta 2,1 mlrd. eurų, kurie pritrauks apie 2,8 mlrd. eurų privačių investicijų. Dėl atsinaujinančiosios energijos projektų metinė ES atsinaujinančiosios energijos produkcija padidės apie 18 TWh. Jei įskaičiuotume ir vykdant CCS projektus saugomą anglies dioksida, rezultatai būtų tie patys, lyg ES keliuose važiuotų 3 mln. mažiau automobilių.

Teršalų, kuriems netaikoma apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, kiekio mažinimas

Maždaug 55 proc. ES išmetamų teršalų ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema netaikoma. Šie teršalai išmetami transporto, statybų, žemės ūkio ir atliekų tvarkymo sektoriuose. Siekdamas užtikrinti, kad tarša būtų mažinama ir šiose srityse, valstybės narės pasirašė susitarimą dėl bendrų pastangų, kuriuo nustatomi privalomi nacionaliniai rodikliai sektoriuose, kuriems netaikoma apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema. Šis susitarimas turi būti taikomas iki 2020 m. pabaigos.

Šie rodikliai skirtingi – nuo išmetamų teršalų kiekio sumažinimo iki 2020 m. 20 proc. turtingiausiose ES valstybėse narėse iki išmetamų teršalų kiekio didėjimo 20 proc. skurdžiausiose valstybėse narėse. Šiais rodikliais siekiama, kad ES sektoriuose, kuriems netaikoma apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, bendras išmetamų teršalų kiekis iki 2020 m. būtų sumažintas 10 proc., palyginti su 2005 m. lygiu.

Transportas yra vienas iš pagrindinių šiltnamio efekta sukeliančių dujų šaltinių.

Kelių transportas

Komisijos Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. plane ir Transporto politikos baltojoje knygoje nurodyta, kad visame kelių transporto sektoriuje išmetamo CO₂ kiekį iki 2050 m. reikėtų sumažinti 60 %, palyginti su 1990 m. išmestu kiekiu. Remiant 2030 m. klimato politikos strategijos tikslus, iki 2030 m. bus siekiama sumažinti transporto sektoriuje išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį maždaug 20 %, palyginti su 2008 m. išmestu kiekiu.

Lengvieji automobiliai ir lengvieji krovininiai automobiliai išmeta apie 15 % viso ES CO₂, todėl jų taršos mažinimas gali svariai prisidėti prie kovos su klimato kaita. ES teisės aktuose aiškiai nustatytos išmetamųjų teršalų ribos, kurių gamintojai privalo paisyti. 2007 m. nauji automobiliai išmesdavo maždaug 159 gramus CO₂ vienam kilometrui. Nuo 2015 m. šis kiekis turės būti 130 g/km, t. y. sumažėti 18 %, o nuo 2020 m. – 95 g/km, t. y. sumažėti dar 40 %. Naujų lengvųjų krovininių automobilių vidutinis išmetamų teršalų kiekis iki 2017 m. turi sumažėti iki 175 g vienam kilometrui (tai 14 % mažiau, palyginti su 203 g/km lygiu 2007 m.), o iki 2020 m. šis kiekis turi sumažėti iki 147 g (tai dar 28 % mažiau).

Transporto priemonių išmetamų teršalų kiekio mažinimo politika jau duoda rezultatų. 2013 m. parduoti nauji automobiliai vidutiniškai išmetė 127 g CO₂ vienam kilometrui. Tai reiškia, kad teisinis 130 g/km tikslas, kuris buvo nustatytas 2015 m., pasiektas dviem metais anksčiau.

Sunkvežimiai ir autobusai išmeta apie 5 % ES CO₂. 2014 m. gegužės mėn. Europos Komisija priėmė strategiją, skirtą šių sunkiųjų krovininių automobilių išmetamam CO₂, ir pirmiausia pasiūlė įvesti teisės aktus dėl su sunkiųjų krovininių automobilių išmetamu CO₂ susijusio sertifikavimo.

Technologinės inovacijos, pavyzdžiui, nauji efektyviau kurą naudojančios varikliai, naujos medžiagos ir dizainas, gali padėti sukurti efektyvesnę ir tvaresnę Europos transporto sistemą.

Siekiant padėti vairuotojams pasirinkti tausiausiai degalus naudojančius naujus automobilius, Europos teisės aktuose reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad vartotojai gautų visą reikiamą informaciją, be kita ko, etiketėje turi būti pateikiami automobilio degalų naudojimo efektyvumo ir išmetamo CO₂ kiekio duomenys.

Mažinant transporto priemonių išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį svarbi ir degalų kokybė.

Padidinus namų energijos vartojimo efektyvumą taupomi pinigai ir tausojama aplinka.

Pagal ES reikalavimus šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis, išmetamas per visą transporto priemonės skirtų degalų gyvavimo ciklą nuo gavybos iki paskirstymo, iki 2020 m. turi būti sumažintas 10 proc. Taip pat buvo pasiūlytos priemonės iki minimumo sumažinti biodegalų gamybos poveikį klimatui apribojant žemės ploto, kuris gali būti skirtas šiam tikslui, užuot skyrus jį žemės ūkiui ir miškininkystei, dydį.

Keliuose teršalų išmetama vis daugiau

1990–2007 m. kelių transporto priemonių išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis padidėjo 29 %, bet 2007–2012 m. sumažėjo 9 % dėl ekonomikos krizės, aukštų naftos kainų, didesnio lengvųjų automobilių efektyvumo ir lėčiau augančio judumo. Kelių transportas išmeta maždaug penktadalį viso ES išmetamo anglies dioksido (CO₂).

Energijos vartojimo efektyvumas

Kad pasiektų savo 2020 m. tikslą, 2012 m. ES priėmė teisės aktus, kuriais skatinama didinti visos energijos grandinės – transformavimo, paskirstymo ir galutinio vartojimo – veiksmingumą. Juose reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė įdiegtų energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemas ir politikos priemones, skirtas energijos naudojimo namų ūkiuose, pramonėje ir transporto sektoriuje efektyvumui didinti. Be to, vartotojams suteikiama teisė žinoti, kiek energijos jie sunaudoja.

Esama daugybės galimybių taupyti energiją pastatuose ir mažinti jų išmetamų teršalų kiekį. Komisija mano, kad iki 2050 m. šių teršalų kiekį būtų galima sumažinti maždaug 90 proc. Pagal teisės aktus dėl pastatų energinio naudingumo nuo 2021 m. ir vėliau statomi nauji pastatai turės gaminti tiek energijos, kad patenkintų savo poreikius.

Šis procesas jau pradėtas ir daugelis valstybių narių jau taiko griežtesnes energijos taisykles. Nuo 2012 m. į visų nacionalinių viešųjų pirkimų konkursų reikalavimus įtraukti atitinkamų pastatų ir paslaugų energijos vartojimo efektyvumo standartai.

Žemės ūkis, miškai ir žemės naudojimas

Miškai ir žemės ūkiui naudojama žemė atlieka svarbų vaidmenį švelninant klimato kaitą. Medžiai ir augalai sugeria ir kaupia anglies dioksidą, taigi pašalina jį iš atmosferos. Apskaičiuota, kad ES šiuose sektoriuose iš atmosferos pašalinama apie 9 % kitų ES sektorių išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio.

Kita vertus, dėl tokios žemės ūkio veiklos kaip medžių kirtimas, derliaus nuėmimas, šlapžemių nusausinimas ir pievų arimas, anglies dioksido sugeriama mažiau, o kartais netgi atvirkščiai – išmetama daugiau negu sugeriama, taigi miškininkystė ir žemės ūkis gali tapti taršos šaltiniu.

Siekiant stebėti padėtį, pagal teisės aktus, dėl kurių susitarta 2013 m., valstybės narės įpareigosotos rengti metines ataskaitas, kiek anglies dioksido sugeria jų miškai ir žemės ūkio paskirties žemė ir kiek jo išmetama. Tai pirmasis žingsnis siekiant mažinti išmetamų dujų kiekį pasitelkus tokį žemės naudojimą. 2014 m. spalio mėn. Europos Vadovų Taryba žengė dar vieną žingsnį – paprašė Europos Komisijos priimti pasiūlymus dėl teisės aktų, skirtų žemės naudojimo sektoriaus įtraukimui į ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų poveikio švelninimo strategiją.

Be priemonių, kurių imamasi valstybėse narėse, ES padeda mažinti miškų naikinimo mastą besivystančiose šalyse. Ši finansinė parama papildo derybas pagal JT klimato kaitos konvenciją, vadinamą dėl miškų

Klimato kaita spartėja dėl miškų naikinimo.

naikinimo ir nykimo susidarančių išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo programa (REDD+), kurioje nustatytos šiai problemai spręsti skirtos tarptautinės taisyklės.

Pramoninių išmetamųjų teršalų surinkimas

Anglies dioksido surinkimo ir saugojimo technologijos suteikia galimybę surinkti iš elektrinių ir per gamybos procesus išmetamą CO₂, paversti jį skysčiu, išvežti ir suleisti į požemines geologines formacijas, iš kurių jis negalėtų išsiveržti. ES nustatė reguliavimo sistemą, skirtą dėl tokio anglies dioksido saugojimo kylančiai grėsmei saugai ir aplinkai mažinti.

Klimato klausimų įtraukimas į kitų sričių politiką

Vis didėja poreikis į klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos klausimus atsižvelgti formuojant visų susijusių sričių Europos politiką, pvz., regioninės plėtros, žemės ūkio, žuvininkystės ir energetikos. ES vadovai susitarė bent 20 % ES 2014–2020 m. biudžeto skirti su klimato kaita susijusioms priemonėms.

Pagalba besivystančioms šalims

Besivystančioms šalims, ypač skurdžiausioms ir pažeidžiamiausioms, reikia nemažos finansinės paramos, kad jos galėtų sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir prisitaikyti prie klimato kaitos padarinių.

ES yra didžiausia vystymosi pagalbos užsienio šalims ir kovos su klimato kaita lėšų teikėja. 2012 m. Dohos klimato kaitos konferencijoje ES ir kai kurios valstybės narės pranešė apie savanoriškus klimato srities finansavimo įnašus besivystančioms šalims, kurie papildė iki 2013 m. suteiktus 5,5 mlrd. eurų.

ES ir jos valstybės narės yra įsipareigojusios toliau teikti finansinę paramą ir ketina sumokėti savo dalį 100 mlrd. JAV dolerių sumos, kurią išsivysčiusios šalys yra įsipareigojusios sutelkti kasmet iki 2020 m. Dalis šios 100 mlrd. JAV dolerių sumos perdedama pasitelkus naują Žaliąjį klimato fondą.

2014–2020 m. ES planuoja skirti iki 14 mlrd. eurų dotacijų iš ES biudžeto ir Europos plėtros fondo (EPF) kovos su klimato kaita veiksams remti ES nepriklausančiose šalyse partnerėse. Tai atitinka tikslą 2014–2020 m. investuoti bent 20 % ES biudžeto klimato sričiai svarbiems veiksams.

LIFE – investicijos į klimato politiką

Nuo 1992 m. pagal ES finansinę priemonę LIFE bendrai finansuota daugiau kaip 4 000 projektų ir aplinkos apsaugai bei klimato sričiai Europoje skirta 3,4 mlrd. eurų.

Pagal naują LIFE paprogramę, skirtą klimato politikai, 2014–2020 m. bus skirta 864 mln. eurų novatoriškų klimato kaitos problemų sprendimo būdų kūrimui ir panaudojimui bendrai finansuoti.

LIFE klimato politikos paprogramės tikslas – padėti pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir klimato kaitos poveikiui atsparios ekonomikos, tobulinti ES klimato kaitos politikos bei teisės aktų plėtotę, įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą, taip pat remti geresnį aplinkos ir klimato kaitos valdymą visais lygmenimis.

Galimas kelių rūšių finansavimas. Valdžios institucijoms, ne pelno organizacijoms ir privatiems subjektams, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms, bus padedama diegti nedidelio masto mažai taršias ir prisitaikymo prie klimato kaitos technologijas bei naujus metodus. Tai bus daroma rengiant kasmetinius kvietimus teikti projektus.

Finansavimas taip pat skiriamas pagal dvi bandomąsias finansines priemones: Gamtos turtų finansavimo priemonę (angl. NCFE) ir Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemonę (angl. PF4EE). Jos suteikia galimybę finansuoti projektus imant paskolas ir jomis galima pritraukti privačių lėšų pasitelkus Europos investicijų banko ir vietos bankų garantijų sistemas.

*Vien pakeitę kaitrines lemputes
energiją taupančiomis
lemputėmis prisidėsite prie kovos
su klimato kaita.*

Perspektyvos

Komisija pabrėžia bendrą įsipareigojimą imtis klimato srities veiksmų. Vienas iš jos politinių prioritetų – sukurti atsparią energetikos sąjungą, apimančią perspektyvią klimato kaitos politiką. Europos Komisija padės ES pasiekti savo tikslą atsinaujinančiosios energijos srityje pirmauti pasaulyje ir pasirūpins, kad energija būtų vartojama daug efektyviau ir kad būtų skatinamas žaliasis ekonomikos augimas.

Per pastarąjį dešimtmetį ES ir tarptautinė bendruomenė padarė didelę pažangą spręsdamos klimato kaitos klausimus. Tačiau tam, kad visuotinis atšilimas nepasiektų 2 °C ribos, visame pasaulyje išmetamų teršalų kiekis turi nustoti didėti gerokai anksčiau nei 2020 m., o po to kasmet labai mažėti. Tai viena iš priežasčių, kodėl ES norėtų 2015 m. pasiekti sutarimą dėl plataus užmojo ir teisiškai privalomos tarptautinės sutarties, pagal kurią visos šalys prisiimtų atsakomybę dėl klimato kaitos ir jų galimybes imtis veiksmų atitinkančius įsipareigojimus.

2014 m. rugsėjį įvykęs JT aukščiausiojo lygio susitikimas, kuriame dalyvavo pasaulio šalių vadovai, suteikė papildomą politinį impulsą rengti naują sutartį ir ieškoti būdų, kaip iki 2020 m. labiau sumažinti bendrą išmetamų teršalų kiekį.

Kad tai padaryti skubu, pabrėžė Tarptautinė energijos agentūra. Ji ne kartą įspėjo, kad metams bėgant užtikrinti, kad klimato atšilimas nepasiektų 2 °C ribos, darosi vis sunkiau ir brangiau. Neinvestavus lėšų į švaresnes technologijas iki 2020 m., vėliau reikės keturiskart didesnių investicijų.

2020 m. tikslų siekimas...

ES šiuo metu siekia iki dešimtmečio pabaigos išmetamų teršalų kiekį sumažinti dar daugiau negu 20 proc., kaip yra užsibrėžusi. Tai įmanoma dėl strategijos „Europa 2020“, teisės akto, dėl kurių jau susitarta, ir naujų rengiamų priemonių.

Bus taikomos dar griežtesnės CO₂ išmetimo normos lengviesiems automobiliams ir lengviesiems krovininiams automobiliams. Taip transporto sektorius bus labiau įtrauktas į kovą su klimato kaita.

Tarp rengiamų priemonių – tolesnis išmetamų šaldymui ir kondicionavimui naudojamų fluorintų dujų, dėl kurių šyla klimatas, kiekio mažinimas. Fluorintų dujų poveikis klimato šilumai iki 23 000 kartų didesnis nei CO₂. Nauju nuo 2015 m. taikomu ES reglamentu esamos priemonės sugriežtinamos. Iki 2030 m. ES išmetamų fluorintų dujų kiekis bus sumažintas dviem trečdaliais, palyginti su dabartiniu lygiu.

...ir pasirengimas 2030 m.

2030 m. bus kitas etapas iki 2050 m. kuriant konkurencingą mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką. Siekiant bendro 40 % rodiklio, sektoriuose, kuriems taikoma ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema, išmetamų dujų kiekis turės būti 43 % mažesnis negu 2005 m. Tuose sektoriuose, kuriuose ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema netaikoma, išmetamų teršalų kiekis turės būti 30 % mažesnis negu 2005 m. Atsižvelgiant į šiuos rodiklius turės būti nustatyti valstybių narių tikslai. 2014 m. spalio mėn. Europos Vadovų Taryba apibrėžė pagrindinius principus, kad būtų pasiektas šis tikslas.

ES šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos reformavimas

2014 m. sausio mėn. Europos Komisija pasiūlė sukurti rinkos stabilumo rezervą (nuo 2021 m.). Taip siekiama spręsti leidimų pertekliaus pastaraisiais metais problemą ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje ir pasirūpinti didesniu sistemos atsparumu dideliems sukrėtimams. Taip bus užtikrinta, kad būsima ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema būtų tvirtesnė ir kad ja būtų veiksmingiau skatinama investuoti į mažo anglies dioksido kiekio technologijas mažiausiomis įmanomomis sąnaudomis visuomenei.

2014 m. spalio mėn. Europos Vadovų Tarybos susitikime pabrėžta, kad reformuota, gerai veikianti apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema kartu su rinkos stabilizavimo priemone pagal Komisijos pasiūlymą bus pagrindinė priemonė pasiekti, kad šiltnamio efektą sukeliančių dujų būtų išmetama mažiau.

Įveikti krizę kuriant mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką

Šiandien, kai Europai tenka spręsti neatidėliotinas menko ekonomikos augimo ir nedarbo problemas, gali atrodyti, kad 2030 m. dar labai toli. Tačiau sparčiau kuriant mažiau klimatą veikiančią mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką galima padėti Europai išbristi iš ekonomikos krizės. Todėl būtina veikti nedelsiant.

Visuomenė taip pat laukia veiksmų. 2013 m. Europos Komisijos užsakymu atlikto viešosios nuomonės tyrimo rezultatai rodo, kad klimato srities veiksmai labai palaikomi: keturi europiečiai iš penkių pripažįsta, kad kovojant su klimato kaita ir energiją vartojant efektyviau ekonomikos augimas gali padidėti ir gali būti sukurta daugiau darbo vietų, o devyni iš dešimties mano, kad klimato kaita yra rimta problema.

Daugiau informacijos

- ▶ **Europos Komisijos klimato politikos interneto svetainė:** <http://ec.europa.eu/clima>
http://ec.europa.eu/clima/citizens/causes/index_lt.htm – skaitykite visomis ES kalbomis
- ▶ **Europos Komisijos klimato politikos socialinė žiniasklaida:** <https://www.facebook.com/EUClimateAction>
<https://twitter.com/EUClimateAction>
<https://www.youtube.com/user/EUClimateAction>
- ▶ **Tarpvyriausybė klimato kaitos grupė:** <http://www.ipcc.ch>
- ▶ **Turite klausimų apie Europos Sąjungą? Jums padėti gali tarnyba „Europe Direct“, tel. 00 800 6 7 8 9 10 11**
<http://europedirect.europa.eu>

